

'Architecten hebben heel lang denigrerend gedaan over interieurarchitecten. Dat is nu aan het veranderen. En dat is maar goed ook. Men begint te onderkennen dat als je op een goede manier met het interieur omgaat, een gebouw langer mee kan.' Dat zegt Kees Spanjers, voormalig voorzitter van de BNI. Hij is zowel architect als interieurarchitect.

Kees Spanjers

*'Masteropleidingen interieurarchitectuur:
Slagroomopleidingen zonder erkenning'*

'Bouwen is in de oudheid begonnen met wat in het Engels shelter heet', zegt Spanjers. 'Daar hebben we in de loop van de eeuwen zo'n sport van gemaakt dat we nu dingen maken die ons verre overleven. Architectuur is een kunst geworden. Maar mensen moeten in die gebouwen leven, werken, bewegen, doen. En mensen veranderen voortdurend. Het is tegenwoordig gebruikelijk dat een programma van eisen acht, negen jaar later wanneer je de sleutel omdraait, al lang is veranderd. Dan voldoet het gebouw bij de opening al niet meer. Daarom moeten gebouwen flexibeler worden. De interieurarchitect heeft tot taak die gebouwen voortdurend aan te passen aan ons dagelijks gebruik en aan onze menselijke maat. Gebouwen zijn zo ingewikkeld, dat je ze zo moet maken dat ze vijftig of tachtig jaar meekunnen. Er zijn wel pogingen gedaan om

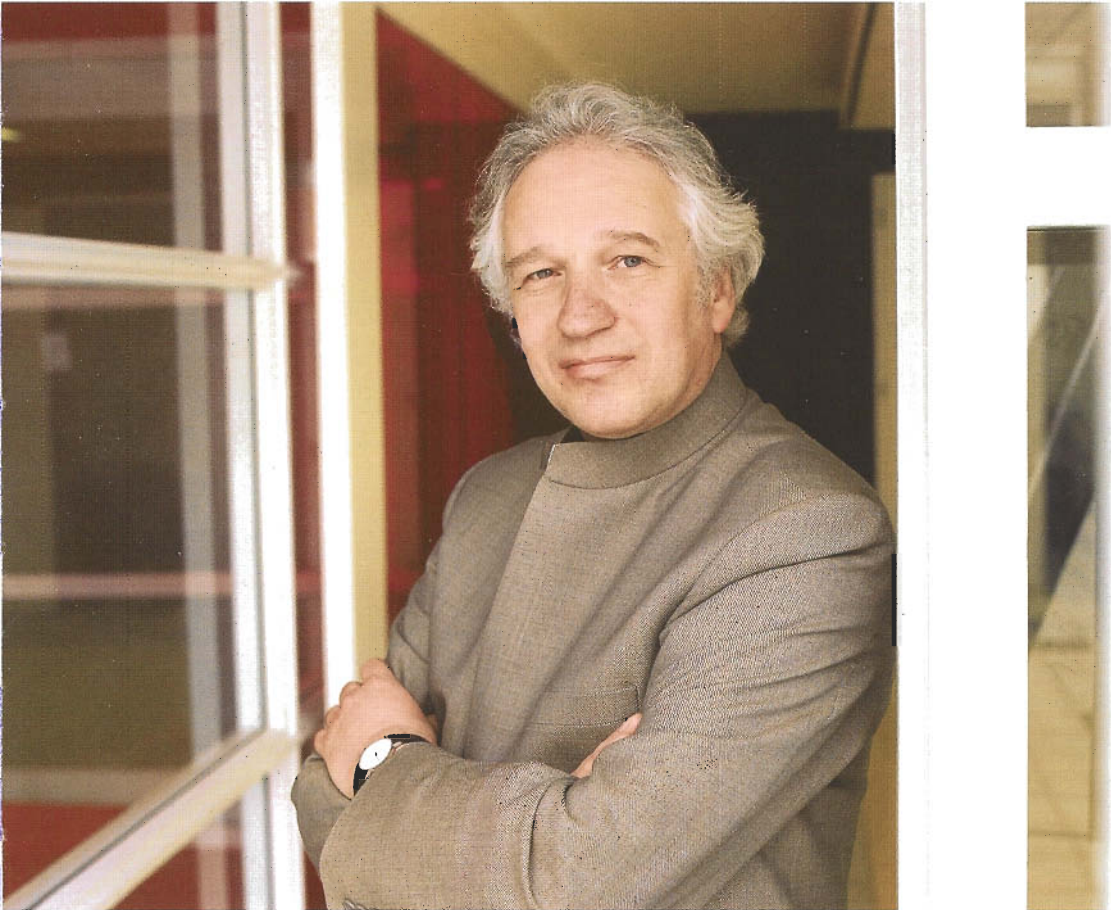
wegwerparchitectuur te maken, maar daarmee red je het niet. Dus moet je gebouwen zo maken, dat je ze zestig, zeventig jaar moet kunnen gebruiken. En dat heeft heel veel met inrichting te maken. Inrichting als reactie op de architectuur en in samenhang daarmee. Dat is het werkkerrein van de interieurarchitect.'

'Bouwen is steeds meer een multidisciplinair proces. Daar ben ik niet altijd blij mee. Je verliest steeds meer de regie over het proces. Je krijgt te maken met steeds meer verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden. Vroeger regelde je het met elkaar. Tegenwoordig moet het allemaal op papier. Dossiers worden dikker. Dat is lastiger om mee om te gaan. Je mist daardoor ook een stuk vormvrijheid. Dat is niet de leukste kant van het vak. Maar daar staat tegenover

dat beperking altijd een mooie uitdaging is om iets goed te doen.'

'De interieurarchitect heeft te maken met de gebruikskant van een gebouw. Dat gebied is heel breed. Tot werkprocessen en arbo-eisen aan toe. Ook daarin dienen zich allerlei specialismen aan. In de kantoorinrichting

de negentiende eeuw is bouwen het antwoord geweest op ruimtebehoefte. Aan het eind van de negentiende eeuw waren er al types die mooie gordijnen en mooie vloerbedekking uitzochten voor rijke opdrachtgevers. Maar dat beschouw ik niet als interieurarchitectuur. Dat kan de woninginrichter om de hoek ook. En die doet dat vaak

werken interieurarchitecten al veel samen met organisatieadviseurs. Dat zal bij de bouw van ziekenhuizen en andere zorgcomplexen ook gebeuren. En dat betekent dat de interieurarchitect ook steeds meer een specialist moet worden. Interieurarchitectuur is een discipline met weinig historie. Het vak bestaat pas honderd jaar. Tot het eind van

heel goed. Daar is niks mis mee. Het essentiële verschil is dat de interieurarchitect veel meer uitgaat van de architectonische ruimte en van de noden en behoeften van de gebruiker. Het is een heel dienstbaar vak. Architecten zijn ook dienstbaar, maar op een ander schaalniveau en met een veel langere tijdshorizon.'

'Na de Tweede Wereldoorlog is interieurarchitectuur een serieus vak geworden. Tot nu toe is er weinig wetenschappelijk onderzoek gedaan naar het vak. Er is geen dosiervorming, geen historie. We hebben geen goede handboeken waarin staat wat wel werkt en wat niet en waarom. Dat is nu aan het ontstaan. In de gezondheidszorg

gegaan ten koste van de technische know how. Persoonlijk vind ik dat jammer, want ik denk dat daar juist de kansen van de interieurarchitect liggen. Ook in de vormgeving, maar de kracht ligt in het samengaan van vorm en techniek. Je kunt wel revolutionaire dingen bedenken, maar je moet ze ook een keer maken. Dat gewoon maken gaat

bijvoorbeeld. De invloed van interieurarchitecten in de zorgsector heeft ervoor gezorgd dat men in die sector anders is gaan denken over hoe mensen die zorg behoeven, een gebouw beleven. Ziekenhuizen en verzorgingshuizen zijn tot nu toe vooral beige geweest. Maar mensen voelen zich prettiger als je er meer aandacht aan geeft en dat blijkt het proces van opknappen aanzienlijk te bevorderen. Er wordt nu serieus onderzoek gedaan naar de invloed van kleur, licht, inrichting, wel of geen planten enzovoort. Die onderzoeken zullen tot veranderingen in het vak leiden. Dat dit soort onderzoek zo laat is begonnen, heeft ook te maken met het feit dat interieurarchitectuur een HBO-opleiding is en geen wetenschappelijke.'

'De laatste tien jaar is in het onderwijs een hele ruk geweest richting design. Dat is

verder dan dat de aannemer weet hoe hij het in elkaar moet timmeren. Het moet ook ergonomisch deugen, technisch in orde zijn enzovoort. Dezelfde ruk richting design zie je in de architectuuropleiding. In Delft en Eindhoven zie je steeds meer nadruk op het ontwerpen. Ze zeggen dat de studenten allemaal een goede vooropleiding hebben, dus dat ze het technische er later wel bijlappen. Op de HTS-en, waar je vroeger gewoon bouwkunde leerde, hebben ze nu ook al ontwerpen op de agenda staan. Ik krijg sollicitanten die zichzelf presenteren als ontwerper. Ze hebben een HTS-diploma. Het heeft, denk ik, te maken met het vraaggestuurde onderwijs. Iedereen vindt het leuker om te ontwerpen, maar hoe je het ontwerp waterdicht moet krijgen... Rietveld kon zijn ontwerpen ook niet goed waterdicht krijgen, maar hij was wel een hele

goede ontwerper. Maar van de meeste architecten wordt toch verwacht dat ze hun ontwerpen waterdicht krijgen. Afgestudeerden uit Delft en Eindhoven zijn betere ontwerpers dan vroeger, maar ze staan met twee linkerhanden naast je. Het technische moet ik hen dan als werkgever leren, maar daarvoor heb ik hen niet in dienst genomen. Voor iedereen is de praktijk de beste leer-school en als je genoeg ambitie hebt, dan kom je er wel. Maar niet iedereen heeft die ambitie en niet iedereen is de beste. Het onderwijs heeft de ambitie om de besten op te leiden. Maar het onderwijs moet er tegelijk voor zorgen dat de grote middelmaat - en dat zijn toch de meesten - ook goed terecht komt.'

'Toen de nieuwe opleidingsstructuur bachelor-master kwam, was ik nog voorzitter van

verbanden gesmeed om dat weer goed te krijgen. In de toelichting bij de wet staat dat de opleidingsniveaus van architecten, stedenbouwkundigen, tuin- en landschapsarchitecten en interieurarchitecten gelijkwaardig zijn. Dat zijn ze dus ineens niet meer, want een bachelor is geen master.'

'Intussen hebben veel hogescholen masteropleidingen bedacht. Voor interieurarchitectuur zijn die er in Utrecht, Rotterdam en Eindhoven. Dat zijn opleidingen die niet zijn geaccrediteerd en die het Ministerie van OCW niet financiert. Het zijn dus privéopleidingen. Ik heb ze al eens slagroomopleidingen genoemd. Ze hebben geen erkenning. Nergens ligt vast wat je extra moet leren ten opzichte van de bacheloropleiding om master te worden. Er zijn mensen die iets anders hebben gestudeerd

de BNI. Wij hebben ons op het standpunt gesteld dat interieurarchitectuur ook moet worden opgetild naar het masterniveau. Bij de invoering van de nieuwe opleidingsstructuur is gezegd dat alle HBO-opleidingen bachelor zijn. Klaar. Er is niet over nagedacht. Ook niet bijvoorbeeld over de Wet op de architectentitel. Er zijn allerlei nood-

en dan twee jaar een master interieurarchitectuur doen. Die krijgen nul op het rekest als ze zich in het Architectenregister willen inschrijven. Terecht denk ik. De bacheloropleiding is geen slechte opleiding. Helemaal niet. Maar ik denk dat er meer aandacht nodig is voor de totale inrichting van de opleiding.'

'Ik ben zeer verheugd dat architect een beschermde beroepstitel blijft. Ik ben sterk voor het systeem dat iedereen mag bouwen zolang hij zich aan de regels houdt. Maar het is een complex vakgebied geworden. Daarom is het goed dat de overheid een soort garantie inbouwt dat als je met een geregistreerde architect of interieurarchitect werkt, je te maken hebt met iemand die voldoende opleiding heeft. Het gaat om een vak dat invloed heeft op veiligheid, gezondheid en welbevinden. Maar ik vind het register te mager. Het was een impuls voor het vak toen het er net kwam. Het register blijkt niet in staat de kwaliteit van de instroom te toetsen. Er zijn twee visitatiecommissies bij het onderwijs langs geweest, die beide niet konden toetsen of de opleidingen voldoen aan de eisen die de Wet op de architectentitel stelt. Toch is het register verplicht die mensen allemaal in te schrijven. Daardoor wordt het een wassen neus. Het register moet invloed kunnen uitoefenen op hoe studieprogramma's tot stand komen en hoe de toets eruit ziet. Als we het beroep op peil willen houden, zal er een vorm van permanente beroepseducatie moeten komen. Dat zie ik als een taak van het register. De beroepsorganisaties zijn te klein zoets op poten te zetten. De laatste zes jaar is het register alleen bezig geweest met overleven. Daarom hebben we er als

beroepsgroep niet aan kunnen werken het register beter te maken. Daaraan moeten we met verhevigde energie werken.'

'Dat interieurarchitecten uit nieuwe EU-landen hier de markt zullen verstoren, verwacht ik niet. Ik verwacht ook niet dat veel interieurarchitecten over de grens zullen gaan werken. Interieurarchitectuur zit heel dicht op de huid van de gebruiker. Niet van de opdrachtgever, maar van de bewoner, degene die er werkt, winkelt of wordt verzorgd. Dat maakt het vak erg cultureel gebonden. Als je bijvoorbeeld kantoren inricht, heb je met alle culturele en maatschappelijke verschillen in landen te maken. In Nederland zijn we bijvoorbeeld heel ver met verticale integratie, met een vrije manier van met elkaar omgaan. Wij werken niet meer zo hiërarchisch. En we vinden daar vorm voor in flexkantoren zoals dat van Interpolis in Tilburg. In Duitsland haal je het niet in je hoofd je baas bij de voornaam aan te spreken. Dat heeft met cultuur te maken. Dat heeft zijn weerslag op hoe het interieur in elkaar steekt. De arbo-eisen zijn hier uitgebreider dan waar ook in Europa. In die verschillen moet je je verdiepen wanneer je als interieurarchitect in het buitenland gaat werken. Met de eenwording van Europa zullen de culturele verschillen minder worden. De mobiliteit

wordt groter, er gaan meer studenten in het buitenland stages lopen en economisch worden we steeds meer afhankelijk van elkaar in Europa. Dat is onomkeerbaar.'

'In de afgelopen drie architectuurnota's ging het alleen over de inrichting van ons land en over de gebouwen die we erin plaatsen. Niet over wat we met die gebouwen doen en hoe we daarin wonen, werken en leven. Met

andere woorden: de paragraaf interieurarchitectuur ontbrak daarin. Als voorzitter van de BNI heb ik het genoeg gehad één keer met de heer Coenen, de Rijksbouwmeester, te praten. De afspraak was zes keer verzet en een jaar vooruit geschoven. De vervolgspraak is opnieuw vooruit geschoven. Ik heb de conclusie getrokken dat hij, anders dan zijn voorganger, interieurarchitectuur niet serieus neemt.'

